

Prof. dr hab. Ewa Wysocka
Instytut Nauk Pedagogicznych
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Opolski

Opole, 05.06.2024

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

pt. **Zdolności artykulacyjne jako wyznacznik funkcjonowania psychospołecznego
młodzieży w środowisku szkolnym**

Autorka: mgr **Marta Giziewska**

Praca została przygotowana pod kierunkiem:

Promotor – prof. dr hab. **Jacek Jarosław Bleszyński**

Promotor pomocniczy – dr hab. **Agnieszka Hamerlińska**, prof.UMK

Niniejsza recenzja została wykonana na zlecenie Rady Dyscypliny Pedagogika Wydziału Filozofii i Nauk Społecznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (pismo otrzymane 15.04.2024). Zgodnie z przyjętymi ogólnymi wytycznymi i zasadami oceniania prac naukowych, w recenzji przedstawiona została ogólna ocena treści i układu pracy ze szczególnym podkreśleniem jej wartości merytorycznej wyznaczanej podjętą problematyką badawczą i sposobem jej rozwiązania, wskazano ewentualne i możliwe rozszerzenia oraz ograniczenia pracy, dokonano oceny poprawności definicji i teorii wykorzystywanych przez Autorkę a także dokonano oceny poprawności analiz i adekwatności naukowego poziomu pracy w odniesieniu do jej przeznaczenia.

Ocena ogólna: Pani Marta Giziewska przedstawiła do oceny pracę doktorską, która odnosi się do tematu niezwykle pedagogicznie interesującego, ale także ważnego teoretycznie i praktycznie, obejmującego problem swoistych i specyficznych uwarunkowań funkcjonowania psychospołecznego młodzieży/uczniów w środowisku szkolnym. To pośrednio tematyka związana z indywidualnymi czynnikami osiągnięć szkolnych i ogólnorozwojowych z uwzględnieniem ich uwarunkowań, a więc stricte pedagogicznie uza-

sadnione jest jej podjęcie przez Doktorantkę. Problematyka podjęta przez Autorkę rozwijana jest w sposób logiczny i konsekwentny w toku autorskiej narracji, prowadząc czytelnika przez wszystkie najważniejsze przesłanki, pojęcia i założenia skonceptualizowanego przez Doktorantkę problemu, dając w rezultacie jego rozwiązanie. Oczywiście natomiast jest, że każda praca o charakterze naukowym, niezależnie od poziomu naukowego rozwoju jej autora, ma ~~ona~~ swoje ograniczenia i czasem swoiste deficyty, których występowania w części Autorka ocenianej rozprawy posiada świadomość, choć wyraża to głównie pośrednio. Sama praca ma w aspekcie teoretycznym charakter interdyscyplinarny, wskazywany i uzasadniany przez Doktorantkę, obejmując konstrukty teoretyczne analizowane w pedagogice, logopedii, ale też w psychologii i socjologii, co w moim odczuciu podnosi jej wartość merytoryczną, choć powoduje – jak to często bywa u początkujących naukowców – swoiste problemy w syntetyzowaniu treści teoretycznych oraz ich wykorzystywaniu w analizie i interpretacji pozyskanego materiału badawczego.

Zawartość treściowa rozprawy

Przechodząc do omówienia i oceny **zawartości treściowej rozprawy** obejmuje ona opisaną przez Doktorantkę, rozbudowaną (czasem nadmiarowo) strukturę właściwą dla prac empirycznych, przedstawioną (łącznie z aneksem) na około 250 stronicach, zaś w jej strukturze znalazły się podstawowe dla takich rozpraw elementy:

- a) teoretyczne podstawy badań własnych (ok. 130 stronic, 3 rozdziały zawierające niezbędne, ale i czasem niepotrzebne dla konceptualizacji problematyki badawczej informacje), odnoszące się do zagadnień podstawowych związanych z klasyfikacją nauk i ulokowania logopedii w pedagogice; charakterystyki rozwojowej podmiotu badań ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju mowy i klasyfikacją jego zaburzeń wraz z wykorzystywaną terminologią; oraz ważnych dla podjętej problematyki badawczej kategorii teoretycznych związanych z ogólnym rozwojem człowieka (szczególnie okresu adolescencji), jego teoriami, wykorzystanymi w badaniach i ich uzasadnieniem; z zasadnym konceptualizacyjnie poszerzeniem treści o zagadnienia związane z funkcjonowaniem psychospołecznym młodzieży z zaburzeniami mowy w środowisku szkolnym, w ujęciu twioretycznym i empirycznym;

- b) założenia metodologiczne badań własnych rozpisane w sposób skondensowany (ok. 20 stron) w 6 akapitach dokumentujących konceptualizację i sposób realizacji autorskiego projektu badawczego;
- c) analizę wyników zrealizowanego projektu obejmujących strukturalnie przyjętą prezentację materiału empirycznego, rozpisaną w 5 podrozdziałach (ok. 40 stron);
- d) dyskusję i podsumowanie wyników zrealizowanego projektu i zakończenie (ponad 5 stron);
- e) zakończenie, bibliografię, spisy tabel i wykresów i schematów (łącznie ponad 20 stron), aneks zawierający zastosowane narzędzia badawcze, dokumentujące sposób i podstawy realizacji autorskiego projektu badawczego;
- f) wstęp rekapitułujący założenia badań własnych i obszar/zakres ich realizacji.

Struktura tekstu jest adekwatna dla modelu badań empirycznych przyjętych przez Autorkę, zawierając niezbędne elementy dokumentujące przebieg jego realizacji; jest także adekwatna do przedstawionej w tytule tematyki pracy, choć w strukturze tej widoczna jest pewna nadmiarowość treści teoretycznych, metodologicznych w stosunku do zakresu analiz i interpretacji czy dyskusji wyników. Oczywiście można to tłumaczyć złożonością teoretyczną i interdyscyplinarnością rozprawy, jednak – jak wskazałam wcześniej – Autorka przejawia charakterystyczną dla poziomu Jej rozwoju naukowego deficytowość w syntetyzowaniu materiału teoretycznego oraz dodatkowo związaną z deficytowością w jego wykorzystywaniu w dokonywanych analizach, interpretacjach czy w dyskusji pozyskanego materiału empirycznego.

W swojej ocenie skupiam się głównie na procesie projektowania badań i ich podstawie teoretycznej, mniejszą wagę przywiązując do warstwy *stricte* realizacyjnej projektu, będąc przekonana, że konceptualizacja problematyki badawczej z uwzględnieniem założeń teoretycznych decyduje w największym stopniu o jakości realizacji projektu badawczego jako całości.

Część 1. Teoretyczne założenia badań własnych

W trzech rozdziałach, tzw. teoretycznych, przedstawione zostały wstępnie teoretyczne założenia stanowiące podstawę konceptualizacji własnej problematyki badaw-

czej (*Mowa jako przedmiot zainteresowania nauk społecznych: logopedii i pedagogiki; Rozwój psychospołeczny młodzieży z perspektywy rozwoju człowieka, Mowa a funkcjonowanie psychospołeczne młodzieży w środowisku szkolnym*). W sposób teoretycznie uzasadniony i wystarczający, ale czasem jednak „nadmiarowy” w stosunku do charakteru pracy i przedmiotowych dla pracy zmiennych, dokonano analiz w języku teorii podstawowych dla projektu badawczego zagadnień z zakresu systematyki nauk i podstawowej dla pracy terminologii, rozwoju psychospołecznego ze szczególnym uwzględnieniem charakterystyki teorii rozwoju w okresie adolescencji oraz znaczenia i funkcji mowy oraz zaburzeń w jej rozwoju dla funkcjonowania psychospołecznego młodzieży (w ujęciu teoretycznym i z empirycznymi uzasadnieniami). Choć logika wyvodu jest tu zachowana, a struktura przedstawianych treści uzasadniona, dodatkowo każdy akapit (podrozdział) opatrzony został stosownym i sensownym podsumowaniem, to jednak aż tak dogłębne uzasadnianie, np. powiązań logopedii z pedagogiką nie wydaje się potrzebne, a stanowi dodatkowo o efekcie zaburzenia ogólnej struktury pracy w aspekcie ilościowym. Warto byłoby zastanowić się nad możliwością większego syntetyzowania treści teoretycznych, ale rozumiem obawy początkującego naukowca o niedostateczny zakres analiz i uzasadnień stawianych przez siebie tez. Podobnie, bardzo szczegółowo przedstawione teorie rozwoju mowy/wymowy, a nawet klasyfikacje zaburzeń w rozwoju mowy, można byłoby syntetyzować, bez narażania się na zarzut niedostatecznego teoretycznego uzasadnienia badań własnych w obszarze ich projektowania. Bardzo dobrze przeprowadzona analiza rozwoju psychospołecznego młodzieży na tle ogólnego rozwoju w cyklu życia, z uwzględnieniem wiodącej dla problematyki badawczej koncepcji Erica Homburgra Eriksona, a także psychospołeczna charakterystyka okresu adolescencji, mogłaby zostać w wielu fragmentach niemal „streszczona”, szczególnie w obszarach nie dotyczących okresu adolescencji przedmiotowego dla konstruowanego i konceptualizowanego projektu badań (głównie z tego powodu, że informacje zawarte w tych częściach pracy nie są wykorzystywane – lub w bardzo niewielkim stopniu – w analizie, interpretacji i dyskusji wyników badań własnych). Oczywiście logika wyvodu nie jest zaburzona, potencjalny czytelnik zdobywa niebagatelną wiedzę ogólną dla danego tematu, jednak zaburza to ogólną strukturę pracy i nie jest dla projektowania badań zabiegiem koniecznym. Poparcie dogłębną kwerendą przedmiotowej literatury w aspekcie teoretycznym i empirycznym, uwzględniające funkcje mowy i znaczenie zaburzeń mowy dla psychospołecznego funkcjonowania młodzieży w środowisku szkolnym jest uza-

sadnione, choć również Autorka prowadzone analizy (głównie podrozdziały 3.1. i 3.2.) mogłaby skrócić do niezbędnego minimum, stanowiącego jedynie tło do/dla późniejszych: konceptualizacji i interpretacji, a nie nadmiarowego „rozwijania wątków znanej wiedzy” w tym obszarze. Brakuje mi także w tych analizach sformułowania ostatecznej definicji funkcjonowania psychospołecznego, przyjętego w pracy, co jednak wynika z przedstawionych autorskich założeń metodologicznych.

Nie mogę jednak postawić zarzutu, że kontekst rozwojowy odnoszący się do „podmiotu i przedmiotu badań”, w różnych szczególnie ważnych dla funkcjonowania psychospołecznego i szkolnego sferach, został przedstawiony w sposób niewystarczający dla projektowania badań własnych. Jest to jedynie uwaga mająca na celu doskonalenie warsztatu naukowego Doktorantki, a więc wskazane powyżej uwagi nie mają charakteru dyskwalifikującej krytyki, a jedynie pełnią funkcję wskazań doskonalących warsztat pisarski Doktorantki, ważny z perspektywy recepcji tekstu i rozumienia przesłanek konceptualizacji badań własnych przez czytelnika. Oczywiście wskazane – a też i dyskusyjne – deficyty prezentacji założeń teoretycznych są wystarczająco eliminowane w rozdziale metodologicznym, czyli tam, gdzie na pewno powinny się znaleźć, bo ma to decydujące znaczenia dla konceptualizacji problematyki badawczej.

Podsumowując i uogólniając część teoretyczną, na około 130 stronicach tej obszernej części teoretycznej Autorka umiejętnie przedstawia kwerendę literatury przedmiotu (w warstwie teoretycznej i empirycznej), czyniąc to konsekwentnie i zgodnie z poczynionymi przez siebie założeniami (czasem tylko dyscyplina wypowiedzi trochę jest „zaburzona”) oraz wykazuje się umiejętnością posługiwania się warsztatem pojęciowym przedmiotowych/przedmiotowej dla pracy dyscyplin/y i zdolnością formułowania myśli na dobrym poziomie językowym. Dobrze dokumentuje własną perspektywę patrzenia na analizowane problemy i wystarczająco rozwija konieczne wątki dotyczące przyjętego podejścia teoretycznego. To dosyć spójny i logicznie przeprowadzony wywód, w którym zabrakło mi jedynie umiejętnego syntetyzowania treści bezpośrednio niezwiązanych z podejmowaną problematyką badawczą, czyli różnicowania znaczenia treści ważnych i mniej ważnych dla konstruowania własnego projektu badawczego. Należy jednak podkreślić, że zawartość treściowa założeń teoretycznych pracy w sposób wystarczający uzasadnia realizację projektu badawczego. Autorka przedstawia stan wiedzy i poglądy opisane we wcześniejszych publikacjach w zakresach ważnych dla projektowania badań

własnych, dokonuje ostatecznej rekapitulacji przyjętych założeń teoretycznych w poszczególnych zakresach (podsumowania), stanowiących podstawę konceptualizacji i operacjonalizacji projektu badawczego, z czego można wysunąć przesłanki do jego realizacji (a ten dyskusyjny deficyt braku syntetyzowania i różnicowania znaczenia różnych treści jest eliminowany w założeniach metodologicznych badań własnych).

Część 2, Rozdział 4. Założenia metodologiczne

Drugi, dosyć rozbudowany rozdział pracy, ale względnie syntetycznie ujmujący przedmiotowe dla niego zagadnienia (*Założenia metodologiczne*), poświęcony ^{został} konceptualizacji i operacjonalizacji własnego projektu badawczego. Temat pracy, stanowiący egzemplifikację problemu badawczego, został sformułowany prawidłowo, będąc jednocześnie podstawą sformułowania **oryginalnego** problemu badawczego. Wynika to z wystarczającej dla skonceptualizowania problematyki badawczej kwerendy literatury metodologicznej z nachyleniem praktycznym (metodologia praktyczna), czego uzasadnienie (choć ogólne) Doktorantka zawarła we wstępnych uwagach poprzedzających analizę podstawowych elementów procesu badawczego. Warto tu wskazać, iż wiedza – choćby z zakresu każdej z przyjętych do badań przez Doktorantkę kategorii analitycznych/teoretycznych – jest przedmiotem zainteresowania wielu nauk społecznych. Dobór teorii stanowiących podstawę konceptualizacji problematyki badawczej uznaję za prawidłowy i jednocześnie dający możliwość oryginalnego sformułowania problemu badawczego, Autorski projekt badawczy zaplanowany i przeprowadzony został w sposób wystarczająco spójny i względnie wyczerpujący pod względem opisu wszystkich koniecznych elementów warunkujących prawidłowe postępowanie badawcze, prowadzące do realizacji założonych celów; jest kompletny (przedmiot i cel badań, strategia, typ, paradygmat i schemat/model badań, pytania i hipotezy badawcze, zmienne, ich konceptualizacja i operacjonalizacja, metody zbierania i analizy danych, metoda doboru próby). I choć niewolny jest od pewnych niedociągnięć (np. brak wstępnego uzasadnienia podjęcia badań), podkreślić należy wyraźnie fakt, że Doktorantka ma wystarczającą na tym poziomie rozwoju naukowego świadomość metodologiczną, co dobrze rokuje w kontekście dalszego rozwoju naukowego. Dowodem na to jest – w tym przypadku umiejętnie dokonana – swoista synteza konceptualizacji i operacjonalizacji przyjętego modelu badań (tabele 15, 16, 17, schemat 3), które sama Autorka określa jako ułożone w

paradygmacie normatywnym, wpisującym się w strategię wyjaśniania nomotetycznego, ilościowego, co właściwie uzasadnia (s.143-144). W prezentacji przyjętych pytań i hipotez ogólnych i szczegółowych, wreszcie dowiadujemy się konkretnie czym jest w ujęciu autorskim funkcjonowanie psychospołeczne (samoocena, ocena interakcji społecznych, poziom uspołecznienia, oceny z zachowania, motywacja do nauki szkolnej (niezręczne sformułowanie „motywacja do szkoły), a także w jakich zakresach analizowane są zdolności artykulacyjne (prawidłowe wypowiedzanie wszystkich głosek, zakres nieprawidłowo wypowiedzanych głosek, zaburzenia artykulacji, samoocena zdolności artykulacyjnych młodzieży). Autorka, choć tego nie werbalizuje, przyjmuje schemat badań diagnostyczno-weryfikacyjnych, stawiając pytania i hipotezy o wartości zmiennych i zależnościach (lub różnice) pomiędzy przedmiotowymi zmiennymi. Hipotezy jedynie w części zostały uzasadnione (jedynie hipoteza główna), ale dosyć ogólnikowo, choć pozwala na to zaprezentowany wcześniej materiał teoretyczny i empiryczny. Brakuje mi uzasadnienia szczegółowych hipotez. Operacjonalizacja i konceptualizacja zmiennych wraz z wykorzystanym warsztatem diagnostycznym (zastanym, ale też i z próbą konstrukcji własnego narzędzia badawczego i jego częściowym sprawdzeniem psychometrycznym) zrealizowana została konkretnie i prawidłowo. Podobnie jak dobór metod zbierania danych, co jest konsekwencją konkretyzacji zmiennych. Procedura doboru próby była świadomie przemyślana i prawidłowa, choć liczebność próby, jak na badania ilościowe nie jest duża (Doktorantka wyjaśnia powody), ale dająca możliwość dokonywania analiz materiału empirycznego z wykorzystaniem przyjętych metod analizy danych (choć wnioskowanie generalizujące musi tu być bardzo ostrożne). Doktorantka wykonała wiele zabiegów, aby pozyskać materiał badawczy, ten wysiłek w momencie społecznie trudnym dla badaczy budzi podziw i należy go wyraźnie podkreślić (RODO, COVID). Z perspektywy wymiaru pedagogicznego przeprowadzonych badań, to bez względu na względną losowość małej próby (kto trafił do próby badawczej), wyniki uzyskane z badań i same badania służyły samym badanym i ich nauczycielom (co można uznać za przesłankę realizacji celu praktycznego, stanowiącego tzw. wartość dodaną). Tego typu badania i działania zmierzające do ich realizacji, uznać należy za bardzo cenne, a ich podejmowanie ujawnia niezwykłą wrażliwość Doktorantki na wymiar pedagogiczny realizowanych badań. Niezależnie zatem od sposobu doboru próby i jej liczebności, uzyskane wyniki badań mają znaczenie i wartość tzw. dodaną, niezależnie od możliwości ich gene-

ralizowania na szerszą populację. Należy bowiem mieć na uwadze cały kontekst doboru próby, a nie tylko matematyczny wzór wyliczenia błędu pomiaru czy liczebności próby.

Podkreślić należy także jedną z mocnych stron projektowania badań własnych w obszarze tworzenia narzędzia diagnostycznego i próby weryfikacji jego jakości, bazującego na przyjętych założeniach teoretycznych do badania samooceny zdolności artykulacyjnych.

Podsumowując część metodologiczną recenzowanej pracy, Doktorantka choć nie bezdyskusyjnie wykazuje się wystarczającą dojrzałością metodologiczną, mierzoną zarówno jakością przygotowanego projektu badawczego, jak i świadomością jego deficytów, które rzadko bezpośrednio werbalizuje, ale wynikają one z tekstu, co stanowi również pośredni wskaźnik dojrzałości badacza. Projekt badań zawiera wszystkie konieczne elementy dla jego pomyślnej realizacji, zaś wskazane w nich deficyty są albo dostrzegane przez samą Doktorantkę, albo nie mają charakteru dyskredytującego pedagogicznopedagogiczną wartość i jakość uzyskanych rezultatów. Zaznaczyć należy jedynie fakt – w moim odczuciu i przekonaniu – niedostatecznej dbałości o uprawomocnienie zasad zaprojektowanego badania, szczególnie w zakresie uzasadniania stawiania hipotez badawczych. Próba przygotowania własnego narzędzia badawczego i jego częściowa weryfikacja pod względem psychometrycznym, stanowi ważny walor pracy, dokumentujący dodatkowo wystarczającą świadomość metodologiczną i zdolność projektowania autorskich badań z wykorzystaniem strategii racjonalnej. Pomimo pewnych niedoskonałości, wskazanych wcześniej, jakością zaprojektowanego badania i jego realizacja stanowi pozytywną przesłankę dalszego rozwoju naukowego Doktorantki oraz przesłankę uzyskania wartościowych pedagogicznie wyników badań, niezależnie od ograniczonej możliwości ich generalizacji na całą populację.

Rozdział 5. Analiza *wyników* badań własnych

Struktura i sposób analizy uzyskanego materiału empirycznego stanowi logiczną konsekwencję konceptualizacji i operacjonalizacji problematyki badawczej, prowadząc kolejno do realizacji postawionych celów (rozwiązania problemów). Przyjęte metody analizy materiału empirycznego warunkowane są zarówno postawionymi pytaniami i hipotezami, jak i dobozem/liczebnością próby badawczej, ale można uznać je za prawi-

dłowe i prowadzące do względnie potwierdzonych wniosków. Sposób przedstawiania wyników badań jest logiczny i konsekwentny, gdyż Autorka wychodzi od swoistej diagnozy w obszarze podstawowych zmiennych: zdolności artykulacyjnych i funkcjonowania psychospołecznego, prezentując poglądowo wyniki badań własnych (potwierdzone prostymi analizami statystycznymi), zaś każdy z tych obszarów badań własnych zakończony jest dobrze postawionymi wnioskami wynikającymi z analizy przedmiotowych zmiennych, co powoduje, że recepcja materiału empirycznego i jego rozumienie przez czytelnika wzrasta, choć – co zrozumiałe w wypadku osobnego akapitu dotyczącego dyskusji wyników badań – zwykle niewiele jest tu prób interpretacji o charakterze wyjaśniającym i odwołujących się do bogatego materiału teoretycznego, który pozwala na daleko bardziej usystematyzowaną i pogłębioną analizę o charakterze wyjaśniająco-interpretacyjnym. Do walorów dokonanej analizy zaliczyć należy jej strukturę i systematyczną konsekwencję: prezentacja materiału badawczego, wstępne wnioski oraz zestawienia obrazujące weryfikację postawionych hipotez o wartościach zmiennych. Podobną strukturę przyjęła Autorka w odniesieniu do pytań i hipotez zależnościowych, co należy uznać za walor pracy wskazujący na staranność i świadomość w zakresie prezentacji danych (umiejętność „zapanowania” nad nimi) i wynikających z nich wniosków, niezależnie od sposobów analizy zmiennych, warunkowanych wszak w części przez dobór próby i jej liczebność. Uzyskane wyniki znaczące poznawczo i wnioski z analizy są interesujące i ważne pedagogicznie, możliwe do wykorzystania w praktycznym oddziaływaniu pedagogiczno-logopedycznym.

Podsumowując część analityczną recenzowanej pracy, Doktorantka konsekwentnie i systematycznie weryfikuje postawione problemy/hipotezy, wykorzystując adekwatne do przyjętych założeń testy statystyczne, uzyskując istotne edukacyjne rezultaty, co stanowi podstawę realizacji zarówno celów poznawczych, jak i pośrednio praktycznych.

Pracę wieńczy *Dyskusja nad wynikami....*, która jest najbardziej interesującą dla czytelnika/recenzenta częścią pracy, pełniącą funkcję rzeczywistego namysłu nad pozyskanym materiałem badawczym, jest komentowaniem i interpretacją wyników z odniesieniem do teorii i rezultatów innych badań empirycznych, co stanowi podstawę włączania w toku narracji wskazówek i rekomendacji praktycznych, możliwych do zastosowania

wania w systemie edukacji, co w sposób umiejętny, choć nieco zbyt skondensowany, zostało przeprowadzone przez Doktorantkę. Oczywiście uzupełniają to wstępne wnioski wynikające z uzyskanych wyników badań, dokonywane po prezentacji każdej części badań. Ponieważ moje zastrzeżenia dotyczyły w odniesieniu do tych wnioskowań ich niewyczerpywalności w kontekście zaprezentowanych założeń teoretycznych pracy, także i tu niestety ten fakt wystąpił. Dyskusja wyników, co samo w sobie jest walorem – została nachylona stricte praktycznie, to jednak dokonywane interpretacje wydają mi się zbyt ogólnikowe i nie w pełni wykorzystujące możliwości interpretacyjne zebranego materiału badawczego w kontekście zaprezentowanych teorii. Jest to oczywiście jedynie wskazanie faktu, że trzy ogólne części pracy powinny być ze sobą immanentnie powiązane, wzajemnie się uzupełniając: założenia teoretyczne, założenia metodologiczne oraz analiza wyników z projektowaniem pedagogicznym. Jak wskazałam wcześniej, mamy tu pewną dysproporcję: nie zawsze potrzebna teoria, niepotrzebna dla projektowania badawczego i dodatkowo nie w pełni wykorzystana w interpretacji wyników badań służących projektowaniu pedagogicznemu. Podtrzymuję opinię, że wszystkie elementy konieczne dla projektowania badawczego zostały przedstawione przez Doktorantkę, choć w dobrze ustrukturalizowanej i starannej rozprawie, brakuje jeszcze umiejętności syntetyzowania i różnicowania treści ważnych i mniej ważnych dla własnego projektu, co zaburza proporcje pracy. Nie stanowi to jednak o ocenie dyskredytującej rozprawę, ale jest wskazaniem dla dalszego rozwoju naukowego Doktorantki.

Pozostałe uwagi:

- 1) Jak w każdej pracy, szczególnie o tak dużej zawartości treściowej znaleźć można błędy językowe i inne (np. można się spierać czy mówimy: dyskusja wyników czy dyskusja nad wynikami, analiza badań czy analiza wyników badań, itp.) jednak są one nieliczne i nie mają znaczenia dla wartości merytorycznej pracy.
- 2) Są to uwagi niewnoszące zasadniczo nic do istotnej merytorycznej krytyki pracy, a jedynie wskazania na przyszłość, doskonalące warsztat badawczy/naukowy/pisarski Doktorantki.

KONKLUZJA

Przytoczony opis pracy pozwala postawić ogólny wniosek, że mgr Marta Giziewska przedstawiła istotny poznawczo i jednocześnie praktycznie znaczący projekt badawczy, wielowymiarowo charakteryzujący przedmiotowe dlań zjawiska i ich potencjalne powiązania. Jego realizacja, choć niewolna od pewnych niedoskonałości, pozwala wnioskować, że w stopniu wystarczającym dokumentuje to umiejętności i kompetencje do prowadzenia pracy naukowej przez Doktorantkę, która wykazuje się dobrą ogólną wiedzą naukową w danej dyscyplinie naukowej, odnoszącej się do postawionego problemu, wystarczającą wiedzą metodologiczną, której nie dyskredytują nieliczne niedostatki w zakresie postawionego, oryginalnego na gruncie pedagogiki, problemu badawczego i zrealizowanego projektu badawczego. Przedstawiony materiał teoretyczny i empiryczny jest istotny dla rozwiązywania problemów edukacyjnych oraz interesujący poznawczo, a także/przede wszystkim utylitarnie.

Konkludując, za ważny i wartościowy wkład Doktorantki do pedagogiki zaliczyłabym głównie:

(1) eksplorację ważnych edukacyjnie obszarów badań, rzadko w prezentowanej perspektywie podejmowanych przez pedagogów (projekt zakładający, choć pośrednio, aplikację wyników w praktyce działalności szkoły);

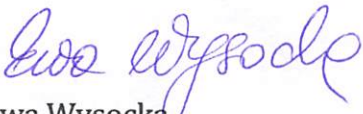
(2) próbę weryfikacji indywidualnych czynników warunkujących funkcjonowanie psychospołeczne, a także pośrednio szkolne, ~~szkolnych~~ z uwzględnieniem zmiennych istotnych dla problemów edukacyjnych i ich hipotetycznych uwarunkowań, wraz z próbą ich zsyntetyzowania, ukierunkowana na sformułowanie zaleceń dla praktyki pedagogicznej w przestrzeni szkoły;

(3) wystarczające przygotowanie metodologiczno-statystyczne, ~~§~~ także w zakresie procedury konstruowania własnych narzędzi diagnostycznych, możliwych także do zastosowania w praktyce edukacyjnej.

W moim przekonaniu oceniana rozprawa spełnia w stopniu wystarczającym (choć nie bezdyskusyjnie) wymagania stawiane rozprawom doktorskim, gdyż Doktorantka stawia i rozwiązuje ważny i oryginalny pedagogicznie problem naukowy, ułożony dobrze i bazujący na wiedzy teoretycznej reprezentatywnej dla przedmiotowej dziedziny naukowej; wykazuje wystarczające na tym etapie rozwoju naukowego kompetencje metodologiczne, co daje podstawę do wnioskowania o możliwości rozwoju w kie-

runku samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, skutkującej coraz bardziej świadomym realizowaniem zakładanych celów. Mając także na uwadze istotność społeczną i pedagogiczną podjętego w pracy problemu badawczego, znaczenie praktyczne dokonanych eksploracji empirycznych, dobre przygotowanie teoretyczne i dużą świadomość metodologiczną Doktorantki, praca może być w moim przekonaniu podstawą dalszego postępowania w przewodzie doktorskim. Wnioskuje zatem o dopuszczeniu mgr Marty Giziewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Opole, 05.06.2024

Ewa Wysocka